

Eduskunnan työelämän- ja tasa-arvovaliokunta

Vantaan lausunto hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi kotoutumisen edistamisestä

Hallituksen esityksessä ehdotetaan säädettäväksi uusi laki kotoutumisen edistämiseksi. Voimassa oleva laki (1386/2010) kumottaisiin. Uuden lain tarkoituksena on edistää kotoutumista ja hyviä väestösuhteita.

Eduskunnan työelämä- ja tasa-arvovaliokunta pyytää Vantaan kaupungin asiantuntijaa kuultavaksi 19.10.2018. Lausunto pyydetään lähettämään kirjallisesti 18.10.2018. Valiokuntaan on kutsuttu kuultavaksi Vantaan edustajan lisäksi Kuntaliiton, Uudenmaan liiton sekä Helsingin ja Espoon kaupungin edustajat.

Lakiluonnoksessa ehdotettavan lain tarkoituksena on edistää kotoutumista ja hyviä väestösuhteita ja siten vahvistaa maahanmuuttajien yhdenvertaisuuden ja tasa-arvon toteutumista. Tavoitteena olisi myös edistää maahanmuuttajien työllisyyttä, osallisuutta, hyvinvointia ja terveyttä. Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi viranomaisten tehtävistä ja yhteistyöstä kotoutumisen edistämiseksi sekä kotouttamisen yhteensovittamisesta ja seurannasta hallinnon eri tasoilla.

Kotoutumisen edistämisen suunnittelu ja kehittäminen sovitettaisiin yhteen maakunnan ja kunnan muun suunnittelun kanssa.

Kotoutumista edistäviä palveluja järjestettäisiin osana maakunnan järjestämisvastuulla olevia kasvupalveluita ja sosiaali- ja terveyspalveluita, kunnallisia peruspalveluita ja kansallista koulujärjestelmää sekä muina kotoutumista edistävinä palveluina. Maakunnan olisi yhteistyössä kunnan ja muun viranomaisen kanssa huolehdittava kotoutumista edistävien palveluiden yhteensovittamisesta siten, että ne muodostavat maahanmuuttajien tarpeisiin vastaavia palvelukokonaisuuksia ja -ketjuja.

Maakunnalle säädettäisiin yleis- ja yhteensovittamisvastuu maahanmuuttajien kehittämisestä, suunnittelusta ja seurannasta maakunnassa. Lisäksi maakunnalle säädettäisiin velvollisuus ottaa huomioon sen alueella olevan maahanmuuttajaväestön tarpeet ja kotoutumisen edistäminen maakunnan yleisessä suunnittelussa, toiminnassa ja seurannassa. Maakunnan olisi suunnittelusaan asetettava kotoutumista edistävien palveluiden järjestämiseen ja tuottamiseen liittyvät maahanmuuttajien työllisyyttä ja yrittäjyyttä, osallisuutta, hyvinvointia ja yhdenvertaisuutta sekä hyviä väestösuhteita edistävät tavoitteet sekä määriteltävä tavoitteita tukevat toimenpiteet ja vastuut. Maakunta yhteen sovitaisi kotoutumisen suunnittelun alueensa kuntien kanssa.

Vantaan kaupunki katsoo, että laki heijastaa epäilemättä toimintaympäristön muutosta ja näkee lakiehdotuksessa tervetulleena vahvemman painotuksen hyvien väestösuhteiden edistämiseen. Vantaa on Suomen monikulttuurisin kunta, jossa jo tänään noin 18 prosenttia asukkaista puhuu jotain vierasta kieltä äidinkielenään ja osuus kasvaa koko ajan. Suuren vieraskielisen asukkaiden määrän takia Vantaa kaupunkina tunnistaa vahvasti kotoutumisen onnistumisen ratkaisevan strategisen merkityksen. Vantaalla myös työskennellään hyvien väestösuhteiden vahvistamiseksi.

Vantaalla on kuitenkin huoli siitä, että maakuntauudistus toisi uuden vahvan vastuutason, jolle keskittyisi vastuu monien palveluiden järjestämisestä ja lisäksi yhteensovittaminen maakunnan kuntien palveluiden kanssa.

Vantaa korostaa, että yksi kotoutumisen keskeisiä haasteita on käsitteen epämääräisyys ja monita-soisuus. Yhtäältä kotoutumisen edistämällä viitataan erillisiin kotoutumista edistäviin palveluihin mm. suomen ja ruotsin kielen opetukseen ja tällöin puhutaan usein yksilön oikeuksista tiettyihin palveluihin kotoutumisvaiheen alkuvaiheessa. Toisaalta kotoutumisen edistämällä tarkoitetaan myös peruspalvelujen kykyä vastata maahanmuuttaja-asiakkaan tarpeisiin. Tällöin puhutaan itse asiassa koko palvelujärjestelmän kyvystä palvella yhdenvertaisesti eri taustasta tulevia asiakkaita ja asukkaita. Samanaikaisesti kotoutumisen käsitteellä saatetaan viitata ”kotoutumisen kaksisuun-taisuuteen”, jolloin taas korostetaan vastaanottavan yhteiskunnan kykyä ottaa vastaan maahan-muuttajia.

Nykyisen maahanmuuttajien kotoutumisen käytännön ongelmana on ollut eri tahojen koordinoi-nin puute sekä horisontaalisesti että vertikaalisesti. Kunnalla on ollut yhteensovittamisvelvollisuus palvelujen tasolla.

Uusi lakiehdotus ei valitettavasti tuo tähän muutoksia, vaikka vahvistaa faktan, että ”lain lähtökoh-tana on poikkihallinnollisuus ja kotoutumisen edistäminen laajasti osana eri politiikka-aloja sekä moniammatillinen yhteistyö kotoutumista edistävien palveluiden toteuttamisessa”.

Kunnan näkökulmasta päätösvaltaa, resursseja ja seurantavastuuta kotouttamisesta siirtyy maa-kuntaan. Samalla kunnilla on kuitenkin vahva lakisääteinen tehtävä edistää asukkaidensa hyvin-vointia ja terveyttä (perustuslaki 19 §, kuntalaki 1 §, terveydenhuoltolaki 12 § ja sosiaalihuoltolaki 7 §). Terveydenhuoltolaki (12 §) velvoittaa kuntia myös seuraamaan asukkaidensa terveyttä ja hy-vinvointia sekä niihin vaikuttavia tekijöitä väestöryhmittäin sekä raportoimaan näitä valtuustolle vuosittain. Näiden vastuiden ja velvollisuuksien täyttäminen myös vieraskielisen väestön kohdalla näyttäytyy haastavana kunnan näkökulmasta, jos samanaikaisesti kotouttamiseen liittyviä tehtä-viä, velvoitteita ja resursseja siirtyy pois kunnalta. Kotoutumisen edistämiseen liittyvät palvelut ovat juuri niitä, jotka tukisivat maahanmuuttaja-asukkaiden osallisuutta ja yhdenvertaisuutta asuk-kaina ja parantaisivat heidän hyvinvointiaan.

Mielestämme uudessa ehdotuksessa on riskinä, että ennestäänkin epäselvät eri tasoiset vastuu-alueet monimutkaistuvat ja laajenevat uusien toimijoiden myötä.

Vantaan kaupunki myös katsoo, että ehdotus laiksi kotoutumisen edistämiseksi ei huomioi pää-kaupunkiseudun erityispiirteitä ja kokonaisuutta, jossa mahdollisella Uudenmaan kuntayhtymällä

ja maakunnalla olisi tarkoitus kehittää toimintaansa, järjestämisen ja tuottamisen tapaa ja sisältöä hallituksen esityksissä tarkoitetulla mahdollistavalla ja itsehallinnollisella tavalla alueelliset erityispiirteet huomioiden.

Haluamme lisäksi muistuttaa, että maakuntia ei ole vielä edes perustettu, joten suunnitelmien ja uusien lakien tulisi olla sellaisia, että ne toimivat myös tilanteessa, jossa kunnalla yhä on vahva rooli kotoutumisen edistämisessä.